

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การพัฒนาชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร

ในอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี

**Media Development for the Extension of Reducing Rice Production Cost
in Nongyasai District, Suphan Buri Province**

เฉลิม นันทริยะวัฒน์ (Chalerm Nantareeyawatn)* จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)**

สินีนุช ครูทเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความต้องการของเกษตรกร ผู้นำเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชนิดของสื่อและเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว 3) การพัฒนาชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว 4) ความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชุดสื่อที่พัฒนาขึ้น 5) ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร กับ ความต้องการที่มีต่อชนิดสื่อ ความต้องการที่มีต่อเนื้อหาสาระ และความพึงพอใจที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

ประชากรในการศึกษาได้แก่ 1) เกษตรกรเป้าหมายในการดำเนินโครงการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตและพัฒนาคุณภาพข้าว ปี 2556 ในอำเภอหนองหญ้าไซ จำนวน 240 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายได้กลุ่มตัวอย่าง 150 คน 2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล จำนวน 6 คน 3) ผู้นำเกษตรกร จำนวน 6 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.55 ปี มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 25.13 ปี ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 3,999 บาทต่อไร่ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลการเกษตรจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โทรทัศน์ การฝึกอบรม และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 2) เกษตรกรต้องการสื่อ คู่มือ แผ่นพับ และวีดิทัศน์ และต้องการเนื้อหาสาระในเรื่อง การลดการใช้เมล็ดพันธุ์ การลดการใช้ปุ๋ยเคมี การลดการใช้สารเคมี การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติบัญชีฟาร์มบัญชีครัวเรือน 3) การผลิตชุดสื่อมีขั้นตอนโดย กำหนดชนิดของสื่อและเนื้อหาตามความต้องการของเกษตรกร วางแผนและดำเนินการผลิตสื่อตามรูปแบบที่กำหนด พร้อมทั้งผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบต้นฉบับ และนำเสนอแก่เกษตรกรเป้าหมาย ปรับปรุงเพื่อให้ถูกต้องและสมบูรณ์ 4) จากการศึกษพบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวอยู่ในระดับมากที่สุด และมีข้อเสนอแนะต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่พัฒนาขึ้น ในเรื่องขนาดตัวอักษร องค์ความรู้เกี่ยวกับดินและปุ๋ย การนำเสนอวีดิทัศน์เป็นตอนสั้นๆและใช้รูปแบบที่หลากหลาย 5) จากการศึกษความสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับความต้องการต่อชนิดของสื่อ เนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

คำสำคัญ การพัฒนาสื่อ การลดต้นทุนการผลิตข้าว จังหวัดสุพรรณบุรี

*นักศึกษาลัทธิสุตรปริญญาโท แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

**รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช email : arkjin@hotmail.com

***รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช email: sineenuch.san@stou.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The purpose of this research were to study 1) socio-economic circumstance of farmers 2) farmers, farmer leaders and agricultural extension agents' needs toward type of media and contents of media to enhance cost reduction 3) media development for the extension of reducing rice production cost 4) satisfaction and suggestion of farmers, farmer leaders and agricultural extension agents for media development for the extension of reducing rice production cost 5) correlation of social and economic factors with needs in type of media, in contents and satisfaction towards media development for the extension of reducing rice production cost.

The studied population comprised as follows. 1) A number of 240 target farmers in 2013's project of reducing, rice production cost, increasing yield and developing rice production in Nong Ya Sai District of Suphan Buri Province. A number of 150 farmers were selected by simple random sampling. 2) A number of 6 sub-district agricultural extension agents. 3) A number of 6 farmer leaders. Data was collected by structured interview form and analyzed by computer program using statistics i.e. frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean and standard deviation.

The research findings were: 1) Male and female farmer were found at the same ratio with the average age at 50.55 years. They completed primary education. Their average experience in rice production was 25.13 years. Their average cost in rice production was 3,999 baht/rai. Most of them received newly agricultural information from agricultural extension agents, television, training and village agricultural volunteers. 2) Farmers media needs included manuals, brochures and video with contents in reducing the use of seeds, fertilizer application, increasing soil fertility, sufficiency economy approach and practice on farm account and household account. 3) Media development process comprised the following steps; (1) identify type of media as desired by farmers (2) identify contents as desired by farmers (3) develop planning for media development by identifying media pattern and media outline (4) start the media development as planned schedule (5) seek advice from experts to review manuscripts (6) improved as of experts' advice (7) present to the target farmers (8) improve to its best completion. 4) From the study, farmers' satisfaction with the media for extension of reducing rice production cost was found at the highest level. However, they suggested enlarging letters, adding contents relevant to state of the arts on soil and fertilizer, video presentation in short series via diverse presentation to draw more attention. 5) From the relationship study, apparently there was a relationship between socio-economic factors and needs in type of media as well as contents in media for extension of reducing rice production cost.

Keywords: Media development, Reducing rice production cost, Suphan Buri Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย และจังหวัดสุพรรณบุรีก็เป็นพื้นที่การผลิตในลำดับต้นของประเทศ มีพื้นที่การผลิตข้าวประมาณ 1,299,266 ไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2556) โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ในอำเภอหนองหญ้าไซประกอบอาชีพทำนาข้าว จำนวน 8,459 ครัวเรือน พื้นที่ปลูกข้าว 126,248 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหญ้าไซ 2556 : 5) ประกอบกับปัจจัยการผลิตมีการปรับตัวสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้นตลอดเวลา (ไพรัช หวังดี 2553) และผลจากการใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรทั้งปุ๋ยเคมีและสารเคมี ในการเลือกชนิด เวลาและอัตราที่ไม่เหมาะสมเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวสูงขึ้น (พรรณพิมล ชัยญานูวัตร 2556:24) ดังนั้น หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในจังหวัดสุพรรณบุรีจึงได้ร่วมกันจัดทำโครงการบูรณาการ เทคโนโลยีในการลดต้นทุนการผลิตตามแนวคิด “ 3 ลด 1 เพิ่ม 2 ปฏิบัติ ” ทำให้เกษตรกรที่นำไปปฏิบัติสามารถลดต้นทุนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรขยายผลเผยแพร่ไปสู่เกษตรกรในวงกว้าง สื่อ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญของการส่งเสริมการเกษตรที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดกระบวนการ วิธีการ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ (กมลรัตน์ อินทรทัศน์ : 2553) ซึ่งในการผลิตสื่อจำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้เนื้อหาสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการส่งเสริม รวมทั้งวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายด้วย (ณรงค์ สมพงษ์ 2535 : 44) ดังนั้น ในการศึกษา การพัฒนาชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร ในอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี จะทำให้ทราบถึงความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อชนิดของสื่อ และเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาสื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชนิดของสื่อและเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว
3. เพื่อพัฒนาชุดสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ ที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่พัฒนาขึ้น
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร กับ ความต้องการที่มีต่อชนิดของสื่อ ความต้องการที่มีต่อเนื้อหาสาระของชุดสื่อ และความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษาในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่ เกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ ดังนี้

1) เกษตรกรเป้าหมายในการดำเนินโครงการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพข้าว ปี 2556 ในอำเภอนองหญ้าไซ โดยกำหนดให้แต่ละตำบลมีเกษตรกรเป้าหมายตำบลละ 40 ราย รวม จำนวน 240 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane 1973 (อ้างถึงใน จินดา ขลิบทอง 2554 : 19) ได้ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ 150 ราย สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จากประชากรใน 6 ตำบล ตามสัดส่วน ตำบลละ 25 ราย

2) ผู้นำเกษตรกรด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าวของแต่ละตำบล จำนวน 6 คน

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลในการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว จำนวน 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนา ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ชุด มีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ และการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ชุดที่ 1 ข้อมูลเพื่อประกอบการพัฒนาชุดสื่อประกอบด้วย ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร และ ตอนที่ 2 ความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อชนิดของสื่อและเนื้อหาสาระของชุดสื่อฯ

ชุดที่ 2 ข้อมูลเพื่อประกอบการพัฒนาชุดสื่อ ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ความต้องการของผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชนิดของสื่อและเนื้อหาสาระของชุดสื่อฯ

ชุดที่ 3 ความพึงพอใจของเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนา ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ความพึงพอใจต่อชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนา และ ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะต่อชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนา

และนำเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปทดสอบกับเกษตรกรนอกกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย จำนวนทั้งสิ้น 20 คน ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbachs' alpha coefficient) ด้านความต้องการที่มีต่อชนิดสื่อและเนื้อหาสาระของชุดสื่อฯ เท่ากับ .982 และด้านความพึงพอใจที่มีต่อชุดสื่อที่พัฒนาขึ้น เท่ากับ .961 และจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2) ชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนา ดำเนินการ โดยการรวบรวมข้อมูลและพิจารณาสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร หาความต้องการของเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ ที่มีต่อชนิดสื่อและเนื้อหาของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1 และ 2 (ข้อมูลเพื่อประกอบการพัฒนาชุดสื่อ) ทำการวิเคราะห์ความต้องการที่มีต่อชนิดของสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยใช้การลำดับความถี่ และวิเคราะห์ระดับความต้องการที่มีต่อเนื้อหาสาระในชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยใช้เกณฑ์

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

คะแนน	1.00 – 1.80	1.81 – 2.60	2.61 – 3.40	3.41 – 4.20	4.21 – 5.00
ระดับ	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด

2) พัฒนาชุดสื่อ ประกอบด้วยสื่ออย่างน้อย 2 ชนิด โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในขั้นที่ 1 มาสร้างชุดสื่อเพื่อส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ซึ่งประกอบด้วย คู่มือ แผ่นพับ และวีดิทัศน์

3) ศึกษาความพึงพอใจและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 และ วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวโดยใช้เกณฑ์คะแนนเดียวกับการวิเคราะห์ความต้องการใน ข้อ 1)

4) ทดสอบสมมติฐานด้วย ด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวโดยใช้สถิติ เพียร์สันไคสแควร์ (Pearson Chi-Square) กัลยา วาณิชย์บัญชา (2555: 91) โดยกำหนดตัวแปรในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

4.1) ตัวแปรอิสระ ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำนา และจำนวนแรงงานในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร การมีส่วนร่วมและบทบาททางสังคม และการรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร จำนวนพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว ต้นทุนการผลิต รายได้จากการผลิตข้าว

4.2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อชนิดของสื่อในชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ได้แก่ (1) ความต้องการต่อ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพนิ่ง สื่อเสียง และสื่อภาพประกอบเสียง (2) ความต้องการที่มีต่อเนื้อหาของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ได้แก่ ความต้องการเนื้อหาการลดการใช้เมล็ดพันธุ์ การลดการใช้ปุ๋ยเคมี การลดการใช้สารเคมี การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติตามวิถีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อชุดสื่อที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่ คู่มือ แผ่นพับ และวีดิทัศน์ ในชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่ากัน มีอายุเฉลี่ย 50.55 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 25.13 ปี จำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.09 คน พื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 25.34 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ยครัวเรือนละ 19.67 ไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 3,999 บาทต่อไร่ และรายได้จากการผลิตข้าวเฉลี่ย 10,568 บาทต่อไร่(พ.ศ.2556) ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดในชุมชน แหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรส่วนใหญ่ได้รับจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โทรทัศน์ การฝึกอบรม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิทยุกระจายเสียง และผู้นำชุมชน ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความพร้อมของเทคโนโลยีในการใช้สื่อเพื่อส่งเสริมการเกษตรในระดับชุมชน ได้แก่

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

วิทยุกระจายเสียง ป้ายประชาสัมพันธ์ และในระดับครัวเรือนได้แก่ โทรทัศน์ ผู้มีความสามารถในการอ่าน และเครื่องรับสัญญาณวิทยุ ตามลำดับ

2. ความต้องการที่มีต่อชนิดของสื่อและเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

2.1 เกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ มีความต้องการต่อชนิดสื่อ คู่มือ แผ่นพับ และวีดิทัศน์ ในระดับมาก ประกอบกับความต้องการของผู้นำเกษตรกรต่อสื่อ แผ่นพับในระดับมากที่สุด และความต้องการของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อสื่อ วีดิทัศน์ ในระดับมากที่สุด และมีข้อเสนอแนะจากเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ ดังนี้

1) คู่มือ ควรมียกขนาดกะทัดรัด พกพาสะดวก มีความหนาประมาณ 6 – 30 หน้า ตัวอักษรขนาดใหญ่ อ่านง่าย ภาพประกอบชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหา ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอน เน้นข้อสำคัญให้ชัดเจน

2) แผ่นพับ ควรมียกขนาดเล็ก พกพาสะดวก ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ อ่านได้ง่าย ภาพประกอบสวยงาม ควรมีเนื้อหาที่สั้นกระชับชัดเจน เข้าใจง่ายและต่อเนื่อง แบ่งเนื้อหาเป็นสัดส่วนตามประเด็นเนื้อหา มีความน่าสนใจ และอธิบายประกอบภาพ

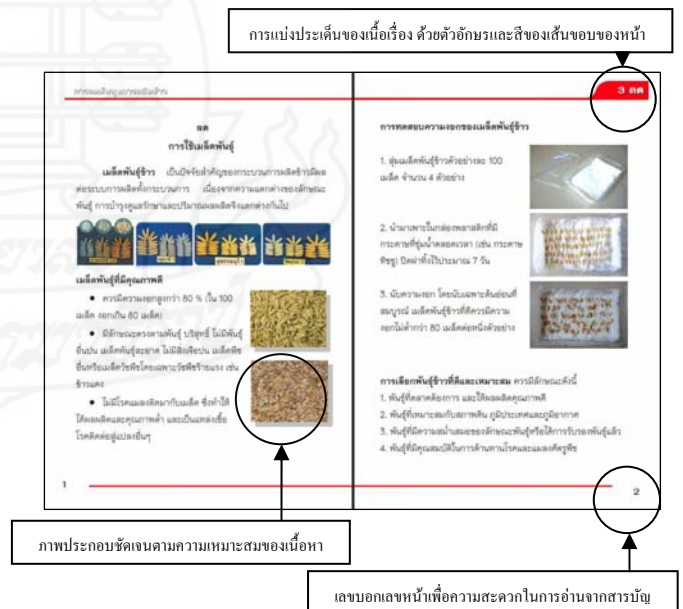
3) วีดิทัศน์ ควรมีความยาวประมาณ 10 - 20 นาที หรือตามความเหมาะสมของเนื้อหา มีภาพประกอบชัดเจนสอดคล้องกับเนื้อหา จัดลำดับเนื้อหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยอาจนำเสนอเป็นตอนๆในแต่ละประเด็นที่สำคัญ มีความสัมพันธ์ของภาพและเสียง สื่อสารเข้าใจได้ง่าย และมีความน่าสนใจ

2.2 เกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ มีความต้องการต่อเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวทุกเรื่อง โดยรวมในระดับมากที่สุด

3. ชุดสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

ภาพที่ 1 ชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

ภาพที่ 2 คู่มือ การลดต้นทุนการผลิตข้าว

3.1 คู่มือ การลดต้นทุนการผลิตข้าว 3 เล่ม 1. เพิ่ม 2. ปฏิบัติ มีขนาด กว้าง 14.80 เซนติเมตร ยาว 21 เซนติเมตร จำนวน 40 หน้า ตัวอักษร TH Niramit AS ขนาด 18 มีสีสันสดใสและภาพประกอบ กำหนดปริมาณ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เนื้อหาที่มีความกะทัดรัดและได้ใจความ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความสะดวกในการใช้งาน โดยการลำดับเลขหน้า และหัวข้อหลักของเนื้อหาสาระแต่ละเรื่อง และเพิ่มเติมในส่วนเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการผลิตฮอว์โมนบำรุง สารชีวภัณฑ์ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพิ่มคุณภาพผลผลิต และลดต้นทุนการผลิตข้าว ดังภาพที่ 2

3.2 แผ่นพับ มีขนาด กว้าง 24.20 เซนติเมตร ยาว 40.60 เซนติเมตรพับ 2 ทบ แบ่งแผ่นพับเป็น 4 ส่วน ทั้ง 2 ด้าน ใช้ตัวอักษร TH Krub ขนาด 18 มีสีสันสดใสและภาพประกอบชัดเจน และจัดองค์ประกอบ โดยมีด้วยเนื้อหาสาระเป็นประเด็นหลักๆ สั้นกระชับ และชัดเจนการใช้แผนภาพเพื่ออธิบายให้เห็นชัดเจนและลดรายละเอียดของเนื้อหา ดังภาพที่ 3

3.3 วิดีทัศน์ ประกอบด้วยภาพ ภาพเคลื่อนไหว ตัวอักษร สีสัน และเสียงบรรยาย โดยการลำดับภาพเนื้อหา และเสียงบรรยาย ตามลำดับ และจัดทำเพื่อให้มีความสอดคล้องกัน ซึ่งมีความยาวทั้งสิ้น 17 นาที 46 วินาที โดยพิจารณาจากปริมาณเนื้อหาที่เหมาะสมและช่วงเวลาอยู่ในระหว่าง 10 – 20 นาที ตามข้อเสนอแนะของเกษตรกร แบ่งเนื้อหาโดยมีด้วยเนื้อหาสาระ ใน 3 ประเด็น 6 ช่วงของการนำเสนอ ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 3 แผ่นพับ การลดต้นทุนการผลิตข้าว

ภาพที่ 4 วิดีทัศน์ การลดต้นทุนการผลิตข้าว

4. ความพึงพอใจและข้อเสนอแนะที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่พัฒนาขึ้น

4.1 ความพึงพอใจต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่พัฒนาขึ้น ดังนี้

1) คู่มือ ในด้านรูปแบบ เกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจโดยรวมในเรื่องขนาดของคู่มือ ขนาดตัวอักษร ภาพประกอบ ภาษาที่ใช้ ปริมาณเนื้อหา ความสะดวกในการใช้งาน และสีสัน ในระดับมากที่สุด ยกเว้น ผู้นำเกษตรกรมีความพึงพอใจในเรื่องขนาดตัวอักษรของคู่มืออยู่ในระดับมาก และในด้านเนื้อหาสาระ เกษตรกร ผู้นำเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจโดยรวมในเรื่อง การลดการใช้เมล็ดพันธุ์ การลดการใช้ปุ๋ยเคมี การลดการใช้สารเคมี การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติบัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน ในระดับมากที่สุด

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

2) แผ่นพับ ในด้านรูปแบบ เกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจโดยรวมในเรื่องขนาดของแผ่นพับ ขนาดตัวอักษร ภาพประกอบ ภาษาที่ใช้ ปริมาณเนื้อหา ความสะดวกในการใช้งาน และสีสันในระดับมากที่สุด ยกเว้น ผู้นำเกษตรกรมีความพึงพอใจในเรื่องขนาดตัวอักษรและภาพประกอบของแผ่นพับอยู่ในระดับมาก และในด้านเนื้อหาสาระ เกษตรกร ผู้นำเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจโดยรวมในเรื่อง การลดการใช้เมล็ดพันธุ์ การลดการใช้ปุ๋ยเคมี การลดการใช้สารเคมี การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติบัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน ในระดับมากที่สุด

3) วิดีทัศน์ ในด้านรูปแบบ เกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจโดยรวมในเรื่องความยาวของวิดีโอ ความน่าสนใจ ตัวอักษร การลำดับภาพและเนื้อหา ภาษาที่ใช้ ความสัมพันธ์ของภาพและเสียง การใช้เสียงบรรยาย และภาพประกอบ ในระดับมากที่สุด ในด้านเนื้อหาสาระ เกษตรกร ผู้นำเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจโดยรวมในเรื่อง การลดการใช้เมล็ดพันธุ์ การลดการใช้ปุ๋ยเคมี การลดการใช้สารเคมี การเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติบัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน ในระดับมากที่สุด

4.2 ข้อเสนอแนะต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่พัฒนาขึ้น

1) คู่มือ เกษตรกรเสนอแนะให้ตัวอักษรควรมีขนาดใหญ่ และเพิ่มรายละเอียดของเนื้อหาในเรื่องการปฏิบัติบัญชีฟาร์ม บัญชีครัวเรือน และองค์ความรู้เกี่ยวกับ ดินและปุ๋ย ส่วนเจ้าหน้าที่เสนอแนะให้ปรับสีต้นปกให้ชัดเจนและเพิ่มเนื้อหาในส่วนของการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

2) แผ่นพับ เกษตรกรและผู้นำเกษตรกร เสนอแนะให้แผ่นพับควรมีขนาดใหญ่ขึ้น ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ขึ้น ลดสีสันและลดรายละเอียดของพื้นตัวอักษร และเพิ่มความละเอียดในเนื้อหาต่างๆ ส่วนเจ้าหน้าที่เสนอแนะ ควรให้มีภาพน้อยลงและขยายภาพให้ใหญ่ขึ้น ลดเนื้อหาหลง กระชับเพื่อความสะดวกในการอ่าน

3) วิดีทัศน์ เกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ เสนอแนะ ควรให้มีแบ่งการนำเสนอเป็นตอนสั้นๆ และการนำเสนอในรูปแบบการหมุนเคลื่อนไหวเพื่อความน่าสนใจ

5. ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร กับความต้องการที่มีต่อชนิดของสื่อ ความต้องการที่มีต่อเนื้อหาสาระของชุดสื่อ และความพึงพอใจที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว พบว่า ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร มีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ส่วนปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจเกษตรกร จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า

เกษตรกรเป็นเพศชายและหญิงในสัดส่วนที่เท่ากัน และจากการทดสอบสมมติฐาน นั้นพบว่า เพศมีความสัมพันธ์ต่อความต้องการที่มีต่อชนิดสื่อในกลุ่มสื่อภาพนิ่งและสื่อเสียง และมีความสัมพันธ์ต่อความต้องการเนื้อหาสาระของชุดสื่อในเรื่องการลดการใช้เมล็ดพันธุ์ เกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 50.55 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและจบชั้นประถมศึกษา ซึ่งความแตกต่างของระดับการศึกษามีผลต่อความต้องการด้านเนื้อหาของชุดสื่อ ในเรื่อง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การลดการใช้สารเคมี และการทำบัญชีฟาร์มบัญชีครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 25.13 ปี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผลต่อการความต้องการที่มีต่อชนิดสื่อทุกชนิด เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.09 คน โดยส่วนใหญ่เป็นคู่สามีภรรยาของเกษตรกร มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 25.34 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ยครัวเรือนละ 19.67 ไร่ ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ย 3,999 บาทต่อไร่ ซึ่งแตกต่างจาก ต้องตา บัวเขียว (2555:84) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ปุ๋ยในการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตข้าว 4,551.94 บาทต่อไร่ เนื่องจากเกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตข้าวลงได้น่าความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติ และรายได้จากการผลิตข้าวเฉลี่ย 10,568 บาทต่อไร่ (พ.ศ.2556) ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจาก การปรับราคาที่สูงขึ้นในโครงการรับจำนำข้าวเปลือกปี 2556/57 และจากการทดสอบสมมติฐาน พื้นที่ถือครองการทางเกษตร และรายได้ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการเนื้อหาสาระของสื่อ ในเรื่องการผลิตการใช้เมล็ดพันธุ์ และต้นทุนการผลิตของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับความต้องการสื่อภาพนิ่งและวีดิทัศน์

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดในชุมชน และจากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การมีบทบาททางสังคมมีผลต่อความต้องการชนิดสื่อภาพนิ่ง เสียงบรรยายและเสียงประชาสัมพันธ์ แหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรส่วนใหญ่ได้รับจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โทรศัพท์ การฝึกอบรม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิชชุกระจายเสียง และผู้นำชุมชน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาพร พงษ์โพธิ์เจริญ (2551:73) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมาเป็นผู้นำเกษตรกรในหมู่บ้าน

2. ความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อชนิดของสื่อและเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ดังนี้

2.1 ความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อชนิดของสื่อเพื่อส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ผลการวิจัยทำให้ทราบว่าเกษตรกรมีความต้องการต่อชนิดสื่อ คู่มือ แผ่นพับ และวีดิทัศน์ ในระดับมาก เนื่องจาก คู่มือเป็นสื่อที่ให้ข้อมูลและรายละเอียดได้มาก สะดวกในการใช้งานสามารถเปิดอ่านได้ตามต้องการ แผ่นพับเป็นสื่อที่สะดวกในการใช้งานเช่นกัน สามารถพกพาได้สะดวกและมีเนื้อหาที่สั้นกระชับเข้าใจได้ง่าย และวีดิทัศน์เหมาะสำหรับทุกกลุ่มโดยเฉพาะผู้ที่อ่านไม่สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้นำเกษตรกรต่อสื่อ แผ่นพับในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นสื่อที่สะดวก สื่อสารได้ง่าย น่าสนใจและต้นทุนการผลิตสื่อไม่สูง และความต้องการของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อสื่อ วีดิทัศน์ ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก เหมาะสมกับอายุของเกษตรกรที่ไม่สะดวกในการอ่าน และยังขาดสื่อชนิดนี้ในการส่งเสริมการเกษตรในท้องถิ่น

2.2 ความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า เกษตรกรสนใจหรือต้องการความรู้ที่เหมาะสมแตกต่างกัน เกษตรกรมีความต้องการต่อเนื้อหาสาระของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวทุกเรื่อง โดย การเลือกใช้พันธุ์ที่เหมาะสม การคัดเลือกและทดสอบเมล็ดพันธุ์ การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้อง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำ การจำแนกศัตรูพืช ศัตรูธรรมชาติ การใช้สารเคมีอย่างถูกต้อง การใช้สารชีวภาพ ชีวภัณฑ์ การจัดการฟางข้าว และ การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์วิธีการปลูกที่เหมาะสม การใช้แผ่นเทียบสี การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การจัดการน้ำในแปลงนา การสำรวจแปลงนา การ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

จัดการศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน การปลูกพืชบำรุงดิน การทำบัญชีฟาร์ม และการทำบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับปานกลาง

3. ชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่ผู้วิจัยพัฒนา ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า ชุดสื่อที่เหมาะสมในการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ที่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในอำเภอหนองหญ้าไซ ประกอบด้วย คู่มือ แผ่นพับ และวีดิทัศน์ ซึ่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนในการผลิตสื่อที่สอดคล้องกับฉรภค สมพงษ์ (2535 : 53-65) ในเรื่อง ขั้นตอนในการผลิตสื่อเพื่องานส่งเสริมและเผยแพร่ และ ผลิตสื่อตามหลักการพื้นฐานการจูงใจ ของ วิจิตร อาวะกุล (2539 : 185) ในด้านรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์คือ คู่มือ และแผ่นพับ ได้จัดทำขึ้นให้มีขนาดเล็กกะทัดรัด พกพาสะดวก เนื้อหากระชับ และภาพประกอบที่ชัดเจน ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ อ่านง่าย ซึ่งสอดคล้อง วรรณิธิ สมุทรวนิช (2541 : 108-110) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร พบว่า รูปแบบของนิตยสาร ความมีขนาดเล็กเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บ ควรมีภาพประกอบที่เหมาะสมและดึงดูดใจ และสอดคล้องกับ สุภาพร พงษ์โพธิ์เจริญ (2551:74-75) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี พบว่า เอกสารแนะนำควรมีขนาดเล็ก พกพาสะดวก บทความของเอกสารไม่ยาวมีเฉพาะที่สำคัญ ภาพประกอบชัดเจน เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาดียิ่งขึ้นและสวยงามชวนให้อ่าน และสอดคล้องกับ ยุทธนา ดวงจันทร์ (2552:72-73) ที่ได้ศึกษาเรื่อง โครงการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในการออกแบบนิตยสารควรมีรูปแบบตัวอักษร ชัดเจน อ่านง่าย เด่นชัด สวยงาม และมีขนาดเหมาะสม และในด้านรูปแบบของสื่อวีดิทัศน์ ได้จัดทำให้มีมีความยาวประมาณ 15-20 นาที มีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ตัวอักษรและภาพประกอบมีขนาดใหญ่และชัดเจน และน่าสนใจ การให้เสียงบรรยายชัดเจนและชวนฟัง ลำดับภาพ เนื้อหา และเสียงอย่างสอดคล้องกันและเป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ สุพจน์ ใหม่กันทะ (2552 : 76) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการทำเครื่องเงินในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เนื้อหาสื่อควรเป็นลำดับขั้นตอน การให้เสียงประกอบที่สามารถจูงใจผู้เรียน และมีความสมบูรณ์ในการตัดต่อลำดับภาพและเนื้อหา

4. ความพึงพอใจและข้อเสนอแนะที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่พัฒนาขึ้น

4.1 ความพึงพอใจที่มีต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่พัฒนาขึ้นจากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า โดยเฉลี่ยแล้ว เกษตรกร ผู้นำเกษตรกร เจ้าหน้าที่ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านรูปแบบและด้านข้อมูลเนื้อหาของ คู่มือ แผ่นพับ และวีดิทัศน์ เนื่องจากการในการพัฒนาสื่อแต่ละชนิดของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าว ได้ศึกษาหาความต้องการก่อนการผลิตสื่อและการผลิตสื่อตามขั้นตอนกระบวนการที่มีการวางแผนอย่างมีระบบ

4.2 ข้อเสนอแนะต่อชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิตข้าวที่พัฒนาขึ้น จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า

(1) คู่มือ ควรมีรายละเอียด ข้อมูลที่มากพอและชัดเจน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติได้จริง ตัวอักษรควรมีขนาดใหญ่เพื่อความสะดวกในการอ่าน (2) แผ่นพับ ควรมีความน่าสนใจ สีสันสดใส แต่สะดวกในการอ่าน รายละเอียดของข้อมูลมีเพียงพอชัดเจนและสั้นกระชับ และการจัดสัดส่วนของภาพและเนื้อหาในพื้นที่จำกัดด้วยขนาดของแผ่นพับ (3) วีดิทัศน์ เนื่องจากมีความยาว และประกอบด้วยเนื้อหาหลายเรื่อง จึงควรให้มีแบ่งการนำเสนอเป็นตอนสั้นๆ และควรเพิ่มความน่าสนใจในการนำเสนอในรูปแบบการ์ตูน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

5. ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร กับความต้องการที่มีต่อชนิดของสื่อ ความต้องการที่มีต่อเนื้อหาสาระของสื่อ และความพึงพอใจที่มีต่อสื่อเพื่อการส่งเสริมการตลาดด้านการผลิตข้าว จากผลการวิจัย ทำให้ทราบว่า ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา พื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวนแรงงานในครัวเรือน ประสบการณ์ในการทำนา การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร การรับข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร การมีส่วนร่วมและบทบาททางสังคม ด้านทุนการผลิตและรายได้จากการผลิตข้าว มีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อชนิดของสื่อและความต้องการที่มีต่อเนื้อหาสาระของสื่อเพื่อการส่งเสริมการตลาดด้านการผลิตข้าวในแต่ละเรื่องแตกต่างกัน โดยเฉพาะปัจจัยเรื่องประสบการณ์ในการทำนามีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อชนิดสื่ออย่างชัดเจน แต่ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อสื่อเพื่อการส่งเสริมการตลาดด้านการผลิตข้าว อาจเนื่องมาจากการขั้นตอนในการพัฒนาสื่อขึ้นนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของเกษตรกร ผู้นำเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ แล้วจึงนำมาพัฒนาสื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ ทำให้ระดับความพึงพอใจในระดับมากถึงมากที่สุดซึ่งใกล้เคียงกัน จึงไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือผู้ที่สนใจ สามารถนำแนวทางในการพัฒนาสื่อ ไปปรับใช้กับการพัฒนาสื่อในเรื่องที่จะถ่ายทอดให้กับเกษตรกรได้อย่างเหมาะสม ดังนี้

1) กำหนดชนิดของสื่อที่เหมาะสมและเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอในการใช้ในการส่งเสริม ให้สอดคล้องและตรงตามความต้องการของเกษตรกรเป้าหมาย และผู้นำเกษตรกรหรือที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่นั้น ร่วมกับการพิจารณาจากสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) วางแผนการผลิตสื่อ โดยการศึกษาเอกสารทางวิชาการต่างๆ เกี่ยวกับข้อมูล เนื้อหา องค์ความรู้ที่ถูกต้อง และรูปแบบของสื่อแต่ละชนิดที่เหมาะสม และวางโครงร่างของสื่อ กำหนดขอบเขตของเนื้อหา จัดเตรียมเนื้อหา เขียนบทสำหรับสื่อภาพและเสียง และ ดำเนินการผลิตสื่อตามแผนการผลิตสื่อ 3) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญทางด้านการผลิตสื่อและด้านเนื้อหาทางวิชาการตรวจสอบต้นฉบับ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 4) นำเสนอชุดสื่อที่พัฒนาขึ้นแก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อสอบถามความพึงพอใจ และข้อเสนอแนะ 5) นำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะที่ได้เพื่อให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุดเพื่อใช้ส่งเสริมหรือถ่ายทอดให้กับเกษตรกร

1.2 รูปแบบในการพัฒนาสื่อ แต่ละชนิดควรมีลักษณะดังนี้

1) คู่มือ รูปแบบควรมีขนาดเล็กกะทัดรัด พกพาสะดวก มีความหนาประมาณ 20 - 30 หน้า ตัวอักษรควรมีขนาดใหญ่ อ่านง่าย มีภาพประกอบชัดเจนและจำนวนมากพอที่จะสร้างความเข้าใจและสอดคล้องกับเนื้อหา และข้อมูลของเนื้อหาสาระควรแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ จัดกลุ่มของเนื้อหาที่สอดคล้องกัน ลำดับเนื้อหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ความกระชับและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย 2) แผ่นพับ ควรมีองค์ประกอบโดยรวมที่น่าสนใจ แยกหัวเรื่องและเนื้อหาเป็นประเด็นและลำดับอย่างชัดเจน สั้นกระชับ เข้าใจง่าย และมีความต่อเนื่อง ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ อ่านง่าย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ภาพประกอบมีความชัดเจน มีสีสันน่าสนใจ จัดสัดส่วนของภาพและเนื้อหาในพื้นที่ที่กำหนดด้วยขนาดของแผ่นพับ 3) วิดีทัศน์ ควรมีความยาวประมาณ 10 - 30 นาที หรือตามความเหมาะสมของเนื้อหา โดยอาจนำเสนอเป็นตอนๆ ในแต่ละประเด็นที่สำคัญ มีความสัมพันธ์ของภาพและเสียง สื่อสารเข้าใจได้ง่าย และควรเพิ่มความน่าสนใจในการนำเสนอในรูปแบบการตูน การสาธิต หรือการแนะนำโดยวิทยากรการเกษตร

1.3 การนำชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการตลาดลดต้นทุนการผลิตข้าวไปใช้ ดังนี้

1) หน่วยงานราชการ เอกชน หรือท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการตลาดข้าว สามารถใช้ชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการตลาดลดต้นทุนการผลิตข้าวในระดับสื่อสารมวลชน เพื่อสื่อสารให้แก่เกษตรกรในวงกว้างโดยผ่านช่องทางการสื่อสารมวลชน เช่น การเผยแพร่ทางโทรทัศน์ วิทยุ หรือการจัดพิมพ์ แผ่นพับ คู่มือ หรือสำเนาวิดีโอ เพื่อแจกจ่ายให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ 2) เจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้ชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการตลาดลดต้นทุนการผลิตข้าว หรือสื่อชนิดใดชนิดหนึ่งในชุดสื่อนี้ตามความเหมาะสมของเกษตรกรเป้าหมาย ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวหรือประกอบการฝึกอบรมการลดต้นทุนการผลิตข้าวให้แก่เกษตรกรเป้าหมาย 3) เกษตรกรหรือผู้สนใจ สามารถศึกษาแนวทางและเทคโนโลยีในการลดต้นทุนการผลิตข้าวด้วยตนเอง โดยใช้ชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการตลาดลดต้นทุนการผลิตข้าวที่พัฒนาขึ้นนี้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาในเรื่องของ การทดสอบประสิทธิภาพของชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการตลาดลดต้นทุนการผลิตข้าว
- 2.2 ควรมีการวิจัยในเรื่อง กระบวนการการใช้ชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมการตลาดลดต้นทุนการผลิตข้าวให้กับเกษตรกร
- 2.3 ควรมีการวิจัยในเรื่อง พัฒนาสื่อชนิดอื่นๆ เช่น สื่อบุคคล การสาธิต การฝึกอบรม ในการส่งเสริมการตลาดลดต้นทุนการผลิตข้าวให้กับเกษตรกร
- 2.4 ควรมีการวิจัยในเรื่อง การพัฒนาชุดสื่อเพื่อการส่งเสริมในด้านอื่นๆ ที่ต้องการถ่ายทอดให้กับเกษตรกร ให้เหมาะสมกับเกษตรกรในพื้นที่นั้นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2555). สถิติสำหรับงานวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : บริษัท ชรรมสาร จำกัด.
- กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2553). การเลือกใช้สื่อเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร. ใน *ประมวล สารชุดวิชา การสื่อสารเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 8 หน้า 4). นนทบุรี : สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จินดา ขลิบทอง. (2554). กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร. ใน *ประมวลสารชุดวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร* (หน่วยที่ 1 หน้า 19 – 20). นนทบุรี: สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ต้องดา บัวเขียว. (2555). *การใช้วิทยุในการผลิตข้าวของเกษตรกรในอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

- ณรงค์ สมพงษ์. (2535). สื่อเพื่อการส่งเสริมเผยแพร่ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีเมียม เฮาส์.
- พรรณพิมล ชัญญานุวัตร (2556) “ดินดีสมเป็นนาสวน : แนวทางลดต้นทุนการผลิตข้าว” หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ , วันที่ 10 กรกฎาคม 2556, 24.
- ไพรัช หวังดี. (2553). โครงการส่งเสริมการผลิตข้าวให้มีคุณภาพดีและลดต้นทุนตามแนวคิด 3 ลด 1 เพิ่ม 2 ปฏิบัติ. สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี (พิมพ์ครั้งที่ 1). สุพรรณบุรี: สำนักงานเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรี
- ยุทธนา ดวงจันทร์. (2552). โครงการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์นิตยสารเพื่อการศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง (ศิลปนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- วิจิตร อวาทะกุล. (2539). การประชาสัมพันธ์ : หลักและวิธีปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- วรณีย์ สมุทรวนิช. (2541). สื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณี หนังสือพิมพ์กสิกรรมและนิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหญ้าไซ. (2556). แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ปี 2556 – 2559 อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี. สำนักงานเกษตรอำเภอหนองหญ้าไซ.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2556). ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร ข้าวนาปี. สืบค้นเมื่อ 13 กันยายน 2556 จาก <http://www.oae.go.th/download/prcai/DryCrop/majorrice52-54.pdf>
- สุภาพร พงษ์โพธิ์เจริญ. (2551). การพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกร อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สุพจน์ ใหม่กันทะ. (2552). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่อง การทำเครื่องเงินในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.